

НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У практиці роботи початкової школи використовують різні типи уроків. Структура їх, специфіка застосування досліджується низкою науковців (Т. Байбара, В.Бондар, О.Савченко, М.Фіцула та інші). Значне місце серед методів навчання займають традиційні. Традиційна методика навчання спрямована здебільшого на розвиток пам'яті учнів, накопичення інформації, а не творчого компонента їхнього мислення. Їй відповідала й існуюча система оцінювання, що має на меті перевірку рівня засвоєння знань і вміння застосовувати їх у відомій ситуації. Як наслідок, окремі учні ростуть пасивними, не виявляють допитливості, самостійності у пошуках способів виконання завдань. Це і викликало реформи в початковій освіті, спрощення у змісті предметів, формування компетентнісного підходу до навчання.

Сучасні вимоги до початкової школи спрямовані на суб'єкт-суб'єктне навчання. Реформа в початковій освіті вимагає нових підходів до навчання молодших школярів. Нами досліджується застосування нестандартних уроків.

За словами І.Підласого, нестандартний урок – це імпровізоване учбове заняття, яке має нетрадиційну (невстановлену) структуру. Структура уроку – це сукупність, послідовність і зв'язок елементів, з яких він складається. Якщо нестандартний урок не матиме певні структури, то навчальний процес буде стихійним. У той же час структура навчання повинна бути гнучкою, динамічною, яка відповідає меті, змісту, уроку, віку і рівню розвитку учнів, методам і прийомам роботи.

Існує кілька поглядів на нестандартний урок. На думку вчених (О. Антипової, В. Паламарчук, Д. Рум'янцевої та ін.), суть нестандартного уроку полягає в такому структуруванні змісту і форм, яке викликало б насамперед інтерес учнів і сприяло їхньому оптимальному розвитку й вихованню. О.Кондратюк [2] узагальнює думки вчених щодо сутності таких уроків. Нестандартним є такий урок, який не вкладається (повністю або частково) в межі виробленого дидактикою, на якому вчитель не дотримується чітких етапів навчального процесу, методів, традиційних видів роботи.

Нестандартний урок народжується завдяки нестандартній педагогічній теорії, вдумливому самоаналізу діяльності вчителя, передбаченню перебігу тих процесів, які відбуваються на уроці, а найголовніше - завдяки відсутності штампів у педагогічній технології.

Дослідники (О. Антипова, Д. Рум'янцева і В. Паламарчук), простежуючи історію розвитку уроку як основної форми навчання в школі, зауважують, що нестандартні заняття виникали тоді, коли в суспільстві відбувалися кардинальні зміни, реформи. Так, у 20-х роках минулого століття народилися урок-диспут, урок-екскурсія, урок у полі, урок-ярмарок та ін., 60-ті роки дали життя коментованим і цілісним (узагальнюючим) урокам. Згодом кількість таких форм організації

навчальної діяльності зростає. До речі, наразі можна нарахувати біля 50 нестандартних форм проведення уроків, які використовують учителі в своїй роботі.

Методисти, вчителі-практики пропонують різні нестандартні уроки, серед яких ми виокремили такі: уроки-дискусії, уроки-подорожі, уроки-дослідження, уроки-сюжетні замальовки (урок-казка, урок-ранок).

Н.Волкова [1] поділяє нестандартні уроки за структурою, способом проведення та особливостями на:

- уроки змістової спрямованості;
- уроки міжпредметні;
- уроки-змагання;
- уроки комунікативної спрямованості;
- уроки ділові, рольові гри;
- уроки на інтегрованій основі та інші.

Нестандартний урок – передусім творчість, самобутність, навіть мистецтво педагога, вчителя-майстра, який застосовує власні нетрадиційні форми роботи з дітьми, використовує індивідуальні, часто саморобні (і тим найбільш корисні для учнів) дидактичні матеріали, дедалі більше урізноманітнюючи й удосконалюючи їх. Для таких уроків характерною є інформаційно-пізнавальна система навчання, самостійне оволодіння знаннями, пошук нових методів і прийомів, розкриття внутрішньої сутності явищ через гру, лекцію, диспути та інші.

Наше дослідження показало, що нестандартний урок максимально стимулює пізнавальну самостійність, творчу активність та ініціативу школярів. Навчання за нетрадиційною методикою спрямоване на розвиток, підвищення якості знань, формування працьовитості, потрібних у житті навичок та вмінь. Учні вміють самостійно працювати з літературою та іншими джерелами. Емоційна сфера дитини змінюється, проходить процес розвитку її природних здібностей та удосконалення уже сформованих умінь і навичок.

Методикою проведення нестандартних уроків у початкових класах займаються багато методистів та творчих вчителів початкових класів. Особливу увагу їм приділяють такі вчені-методисти, як: Байбара Т., Варзацька Л., Гусак Т., Кузьменко О., Лухтай Л., Митник О., Пастушенко Н., Савченко О., Самовал П., Тищенко В.

Нестандартним вони вважають такий урок, який відрізняється від відомих типів уроків своєю структурою або формою проведення. До таких уроків відносять: уроки-подорожі, уроки-мандрівки, уроки-змагання, уроки-аукціони, урок-гра «Що? Де? Коли?» або «Брейн-ринг», уроки-естафети, уроки-КВК та інші. Сьогодні в педагогічній літературі та практиці роботи вчителів наводяться змістовні і цікаві види робіт, завдання, що сприятимуть формуванню у молодшого школяра ключових та предметних компетентностей.

Вважаємо, що нестандартні уроки позитивно впливають на навчально-виховний процес у школі, активізують учня, викликають інтерес до знань, проте вони повинні взаємодіяти з традиційною формою навчання.

Література

1. Волкова Н.П. Педагогіка / Н.П. Волкова. – К.: Академія, 2002. – 340с.
2. Нестандартні уроки в початковій школі // О. Кондратюк. – К., 2005. – 128с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>